

2.4 Dotazníky

Aby bylo možné dosažené testové výsledky žáků vysvětlit a interpretovat, sbírá PIRLS prostřednictvím dotazníků pro žáky, jejich rodiče či opatrovníky, učitele, ředitele škol a národní koordinátory množství informací o kurikulu pro výuku čtení, domácím a školním prostředí, čtenářském chování žáků a dalších faktorech, které mohou mít vliv na výslednou úroveň čtenářské gramotnosti.

Dotazník pro žáky obsahuje otázky o domácím a školním prostředí žáka, o jeho mimoškolních čtenářských aktivitách a vztahu ke čtení. Tento dotazník, stejně jako test, žáci vyplňují v tištěné podobě.

Dotazník pro rodiče, který vyplňují rodiče či opatrovníci v tištěné či v elektronické podobě, se konkrétně zaměřuje na získání informací v několika oblastech. Zkoumá, nakolik je úspěch žáků ve čtení ovlivněn vzděláním a zaměstnáním jejich rodičů nebo počtem knih (včetně dětských) v domácnosti; dále nakolik je ovlivněn postoji rodičů ke čtení, množstvím času věnovaného vlastním čtenářským aktivitám a četností předčítání knih dětem či jiných společných aktivit.

Dotazník pro učitele a ředitele zjišťuje informace o prostředí školy, o způsobu výuky čtení a využívaných metodách a učebních pomůckách. Učitelé a ředitelé vyplňují tyto dotazníky elektronicky.

Dotazník o obsahu vzdělávání se zaměřuje na otázky vzdělávací politiky a na kurikulum pro výuku čtení, tedy například na cíle a standardy výuky čtení, na čas vymezený učebním plánem a na výukové materiály. Tento dotazník vyplňuje národní koordinátor.

Vedle opakovaně používaných otázek, zajišťujících kontinuitu mezi jednotlivými cykly šetření, obsahují dotazníky i několik nových položek, které odrážejí aktuální poznatky z pedagogického výzkumu. V souvislosti s novým hodnocením čtenářské gramotnosti v prostředí internetu se nyní například zjišťuje, zda a jak je do kurikula na primárním stupni vzdělávání zařazeno čtení elektronických textů, rozvíjení počítačových dovedností nebo schopností práce s internetem.

V každém cyklu šetření PIRLS zapojené země připravují kapitolu do *Encyklopedie PIRLS*, která tak přináší cenné informace o jednotlivých vzdělávacích systémech se zaměřením na vzdělávání v oblasti čtenářské gramotnosti.¹

3 Změny v koncepci šetření PIRLS 2016

PIRLS jako cyklické šetření umožňuje sledovat vývoj čtenářské gramotnosti v čase, zároveň se však samo vyvíjí, aby dokázalo reagovat na potřeby zúčastněných zemí i na aktuální celospolečenské trendy. Doposud každý cyklus přinesl nějakou změnu oproti minulosti. PIRLS 2001 obsahoval jako první mezinárodní šetření dotazníky pro rodiče, jejichž cílem bylo získat informace o raných čtenářských zkušenostech testovaných žáků, a vydal Encyklopedii PIRLS popisující výuku čtení v jednotlivých zemích.

PIRLS 2006 zveřejnil výsledky nejen na celkové škále čtenářské gramotnosti a na dílčích škálách pro účely čtení, ale nově i na dílčích škálách pro postupy porozumění.

PIRLS 2011 umožnil zemím, kde žáci 4. ročníku ještě neovládají potřebné čtenářské dovednosti, zadávat test v 5. či 6. ročníku. Kromě toho vyvinul jednodušší verzi testu (tzv. prePIRLS), kterou tyto země mohly zadávat ve 4. ročníku.

¹ Publikace je dostupná na adrese <http://timssandpirls.bc.edu/pirls2016/encyclopedia/>